

Jānis Arnis Pāvils

Nīcas ļaudis

Manā bērnībā pa Nīcu staigāja *paunu žīds* Ābrams. Klīda ar savu paunu pa pagastu un bieži, pa nakti, pārgulēja mūsu mājās. Mēs viņam bijām: “Viena godīga ļautine.” Paunā atradās visādi nieki: diegi, adatas, ķemmes, spoguļīši, lakati, un citas lietas. Nezinu, vai māte no viņa ko pirka, bet naktsmājas deva.

Gulēja viņš pie krāsns uz beņķa. Tas bija plats un garš koka sols. Palagus un spilvenu viņam nedeва. Zem galvas palika savu paunu un sedzās ar “kažoka deķi”. Tāds deķis paredzēts aukstā laikā, braucot ar zirga ratiem vai ragavām, segt uz kājām. Šūt no mīkstām aitu ādām, ar vilnu uz ārpusi. Liels četrstūrainis un kažoka ādām pa virsu uzšūta bieza, pelēka vadmala.

Rītos, kad Ābrams cēlās, tas nolika uz grīdas raibu sedziņu, nometās ceļos ar seju uz rītiem un noskaitīja lūgšanu. Brokastīs mums parasti bija cepta gaļa ar sīpoliem un maize ar mērci. Tādu “šmuci” nu Ābrams ēst nevarēja. Māte tajos rītos vārīja piena zupu ar ķiļķeniem. Piekoda klāt rudzu maizi un viss kārtībā, paēda un gāja ar savu paunu tālāk.

Pavasaros brauca *menču sievas* no Jūrmalciema. Apstājās pret katru māju un sauca: “Menči, menči, svaigi, labi menči.” Tos tirgoja bez svariem, uz skaitu, 30 gabali viens kāls. Māte kādus divus kālus ņēma. Iztīrīja, apsālīja, sasēja pa diviem astes kopā, sakāra uz augstos stabos piestiprinātas kārts. Tā, lai kaķis netiek klāt. Saulē tie sakalta cieti kā koks. Noplaucētus tos vasarā ēdām pie kartupeļiem. Es tos grauzu tāpat neplaucētus.

Senāk no Nīcas uz Liepāju nebija asfaltēta ceļa. Līdz Kazkroga tiltam akmeņu bruģis, tālāk grants ceļš. Aiz Bernātiem tāds smilšains. Vasarās ratu riteņi grimuši smiltīs. Tad visi, pie Bernātiem, braukuši uz jūru. Tālāk gar jūrmalu pa cietu, viļņu noskalotu līdzenu piekrasti līdz pat Liepājai.

Visādi tur gājis. Tā Nīcas saimniece Lociniece, abas ar meitu, Liepājā tirgojušās. Andele labi gājusi. Visu pārdevušas jau agrā pēcpusdienā un braukušas mājās. Pēc labas tirgošanās, iedzērušas pa mazam graķītim.

Laiks ļoti karsts, jūra mierīga, ūdens silts. Nolēmušas iebrist jūrā un izpeldēties. Tajos laikos nekādu peldkostīmu nebija. Novilka būrsti, lindraku un garo kreklu. Salika

visas drēbes uz ratiem un brida jūrā iekšā. Šļakstinājās, priecīgi lēkāja un nemanīja, ka zirgs ar visām drēbēm ratos iet prom uz mājām. Kad attapās pajūgs jau tālu prom. Nu tās pilnīgi kailas skrien un grib zirgu panākt. Tas tādas plikas, kliezošas, ērnotas būtnes pamanījis sāk skriet un mukt prom, cik vien ātri var. Tā viņām nācies aizskriet turpat vai līdz Bernātiem. Sevišķi priecīgi par to skatu bijuši pretimbraucēji: “Kur tu tādus kumēdiņus citur dabūsi redzēt.” Vēl ilgi par to ar smaidu Nīcā stāstīja.

Visādi Dieva doti cilvēciņi Nīcā bija. Miežu Kača staigāja apkārt pa sētām un pienesa jaunākās ziņas. Mana māte brīnījās, kā viņa visas tās tenkas uzzina. Kas viņai tās stāsta: kurai meitai gaidāms bērns, kam drīz būs kāzas, kurš vīrs ar sievu kaujās un šķirās, kam govs nosprāgusi u.t.t. Stāstīja Kača tos gadījumus nesakarīgi, visus vienā putrā. Sāka ar baltiem ceriņiem, tad par zilām puķītēm, debesu mākoņiem un beidza ar melniem suņiem. Ja Nīcā kāds daudz muldēja, tika sacīts: “Nu jau tu klīsti kā Miežu Kača!”

Vēl bija Spēku Jānis. Tas Nīcas centra tējnīcā, ja tam piesolīja alus pudeli, skaitīja uz pirkstiem, cik Nīcā ir muļķu: “Es, Miežu Kača, ciema priekšnieks Ozols, kolhoza priekšsēdētājs Grasmanis un citi!” Gadījos tur tieši tajā reizē, kad Grasmanis arī tur bija. Viņš ņēma to nopietni. Palika no dusmām sarkans un blāva uz Jāni: “Nošaut, nošaut uz vietas tevi vajaga!” Vīriem nu lielie prieki un smieki. Nekāds labais tas Grasmanis arī nebija. 1964. gadā aizliedza svinēt Jāņus. Solīja, ja kur manīs ugunsgrūdu, tūdaļ sauks ugunsdzēsējus un liks maksāt. Rīgā, tajā laikā valdīja Pelše A. Mēs toreiz, jauni būdami, svinēt gribējām. Tad reiz kopā ar Neimaniem Annu un Valdi, kūrām uguni lejā upmalā, aiz upes dambja. Tur dziedājām un svinējām. Par godu aizliegumam, radās jauni līgo dziesmu vārdi:

Atmaskota vienreiz tika līgo, līgo

Senā Jāņu politika līgo.

Izrādās, ka Jāņa senči līgo, līgo

Bija dzērāji un plenči līgo.

Labāk cīnāmies par mieru līgo, līgo

Nekā graužam Jāņu sieru.

Spēku Jānis mums arī vienreiz izdarīja brīnumus. 1962.gadā, lai redzētu melnbalto televīziju, vajadzēja lielu antenu uz augsta masta. Raidīja no Kuldīgas. Es atvedu no meža garu, resnu masta koku. Uzliku tam galā lielu antenu, kā zirga vilkmes ecēšas.

Mastu nostiprināju ar trim resnām stieples atsaitēm. Māte sētā piesējusi aitu, lai noēd labo zālīti. Aita ar ķēdi aptinusies ap vienu antenas atsaiti. Garām gājis Spēku Jānis. Gribējis palīdzēt aitiņai tikt vaļā. Tinis nost nevis aitas ķēdi, bet antenas atsaiti. Milzīgā antena, palaista vaļā, tūliņ pat gāzusies uz mājas jumtu. Aita parauta gaisā ar visu ķēdi. Antena pa gaisu. Aita laimīgi nokritusi zemē. Tā Jānis palīdzēja aitiņai.

Drīzi pēc mūsu aiziešanas no Nīcas, dzirdējām, ka Jāni vīri atkal krogā sacienājuši ar šņabi. Nākot mājās, bargajā ziemas salā, Jānis iekritis kupenā un nosalis. Protams, Nīcā dzīvoja un dzīvo daudzi, daudzi: gudri, godīgi, sirsnīgi, krietni un labi cilvēki. Ar kuriem mēs ar Rūtu kopā dzīvojām, strādājām, svinējām, dziedājām, mīlējām, dalījāmies bēdās un priekos.

Lai viņiem visiem labi klājas!